

TRƯỜNG THPT LÝ TỰ TRỌNG

Tổ Ngữ văn

Tuần 5-6

Tiết PPCT: 14-15-16-17

Bài: TÂY TIẾN

- Quang Dũng -

I. Tìm hiểu chung:

1. Tác giả:

- Tên thật : Bùi Đình Diệm (1921 – 1988).
- Quê hương: Phượng Trì - Đan Phượng – Hà Tây.
- Cuộc đời :
 - + Là người đa tài: Làm thơ, viết văn, vẽ tranh ...
 - + Được biết nhiều với tư cách là nhà thơ.
 - + Phong cách sáng tác: vừa hồn nhiên vừa tinh tế, lãng mạn và hào hoa.
- Sáng tác chính: *Mây đầu ô* (1986), *Thơ văn Quang Dũng* (1988)

2. Văn bản:

a. Hoàn cảnh sáng tác :

- Viết vào năm 1948 ở Phù Lưu Chanh (Hà Tây), khi ông đã chuyển sang đơn vị khác và nhớ về đơn vị cũ là đoàn quân Tây Tiến.
- Tác phẩm được in trong tập thơ “*Mây đầu ô*”(1986)

b. Đoàn quân Tây Tiến: SGK

c. Bố cục :

- Phần 1: Nhớ con đường hành quân trên cái nền thiên nhiên Tây Bắc hùng vĩ.
- Phần 2: Nhớ kỉ niệm âm áp tình quân dân và cảnh sông nước miền tây thơ mộng.
- Phần 3: Nhớ người lính Tây Tiến
- Phần 4: Lời thề gắn bó với Tây Tiến.

II. Đọc-hiểu:

1. Đoạn 1 : Nỗi nhớ về những chặng đường hành quân của đoàn quân Tây Tiến và khung cảnh núi rừng miền Tây.

a. Nỗi nhớ tổng quát

“ Sông Mã xa rồi Tây Tiến ơi!

Nhớ về rừng núi nhớ chơi vơi...”

- Hình ảnh “sông Mã” như gợi thức nỗi nhớ ùa về trong tâm hồn nhà thơ.
- Nhớ “chơi vơi” (2 thanh bằng, nhẹ, lan tỏa, không hình không khối)

b. Bức tranh thiên nhiên và con đường hành quân

- Cảnh vật hiện ra hùng vĩ, hiểm trở (mở ra trong nhiều chiều không gian, thời gian)

+ Nhiều tên đất lạ lẫm, gọi 1 vùng xa xôi, heo lánh:

+ Nhiều đèo dốc hiểm trở:

“ *Dốc mưa xa khơi...* ”

=> Với các từ láy giàu chất tạo hình, gọi tả, gọi cảm, những câu thơ toàn thanh trắc, đoạn thơ đã khắc họa thành công bức tranh hoành tráng với tất cả sự hiểm trở và dữ dội, hoang vu và heo hút của núi rừng miền Tây

+ Nhiều vẻ hoang dại, bí ẩn, khắc nghiệt: với mưa rừng, “sương lấp đoàn quân mỏi”, “thác gầm thét”, “cọp trêu người.”

=> vừa hùng vĩ, hiểm trở, hoang vu, nghiệt ngã vừa độc đáo thú vị.

c. Hình ảnh đoàn quân Tây Tiến

+ Đó là những chiến sĩ anh hùng bất khuất không quản ngại vượt qua bao chặng đường gian khổ, bao nhiêu hi sinh mất mát lớn lao:

“ *Anh bạn dãi dầu không bước nữa*

Gục lên súng mũ bỏ quên đời... ”

=> Nổi bật chất bi tráng

+ Nhưng đó còn là những chàng trai hào hoa lãng mạn tinh nghịch với bao hăm hở khám phá, chinh phục.

+ “ *Nhớ ôi...nếp xôi* ” => Gọi không khí đậm âm tình quân dân, như xua đi bao mệt mỏi của cuộc hành trình, tạo cảm giác êm dịu, ấm áp, chuẩn bị tâm thế cho đoạn sau.

2. Đoạn 2: Nhớ về tình kỉ niệm quân dân

a. Kỉ niệm tình quân dân:

“*Doanh trại bừng lên hội đuốc hoa*

Kìa em xiêm áo tự bao giờ

Khèn lên man điệu nàng e ấp

Nhạc về Viên Chăn xây hồn thơ”

- Không gian: ánh sáng lung linh của lửa đuốc, âm thanh réo rắt của tiếng đàn, cảnh vật và con người như ngả nghiêng, bốc men say, ngất ngây, rạo rục → huyền ảo, rục rỏ, tung bừng, sôi nổi

- Nhân vật trung tâm: em với áo xiêm lộng lẫy (xiêm áo tự bao giờ), vừa e thẹn vừa tính tứ (e ấp), vừa duyên dáng trong điệu vũ xù lạ (man điệu)

→ làm say đắm lòng người chiến sĩ xa nhà

- Hai chữ *kìa em*: cái nhìn vừa ngạc nhiên vừa mê say, ngây ngất của các chàng trai Tây Tiến

=> Vẻ đẹp lung linh, hoang dại, trữ tình đến mê hoặc

b. Cảnh sông nước miền Tây:

“Người đi Châu Mộc chiều sương ấy,

Có thấy hồn lau nẻo bến bờ.

Có nhớ dáng người trên độc mộc

Trôi dòng nước lũ hoa đong đưa”

- Không gian: Dòng sông trong một buổi chiều giăng mắc một màu sương; sông nước, bến bờ lặng tờ, hoang dại như thời tiền sử → mênh mông, nhoè mờ, ảo mộng

- Con người:

+ dáng người trên độc mộc: dáng hình mềm mại, uyển chuyển của những cô gái Thái trên những chiếc thuyền độc mộc

+ Vẻ đẹp của con người hoà hợp với vẻ đẹp của thiên nhiên: những bông hoa rừng cũng “đong đưa”, làm duyên trên dòng nước lũ.

=> Bằng những nét bút mềm mại, tinh tế, tác giả đã vẽ nên đêm liên hoan văn nghệ diễn ra trong không khí ấm áp tình người, tung bừng, nhộn nhịp có ánh sáng, màu sắc, gợi nét lãng mạn, tình quân dân thấm thiết.

3. Đoạn 3: Chân dung người lính Tây Tiến

a/ 4 câu đầu:

- Bên ngoài: có vẻ kì dị, lạ thường: không mọc tóc, da xanh màu lá → chiến trường khắc nghiệt vì thiếu thốn, vì bệnh sốt rét đang hoành hành. => GIAN KHỔ.

- Bên trong: dữ oai hùm, mắt trừng → thậm xưng thể hiện sự dũng mãnh. Bên ngoài thì lạ thường nhưng bên trong không hề yếu đuối, vẫn oai phong凛冽 ở tư thế “*dữ oai hùm*” => Ý CHÍ.

- Người lính Tây Tiến là những chàng trai lãng mạn, hào hoa với trái tim rạo rực, khao khát yêu đương: gợi mộng, mắt trừng => LÃNG MẠN.

* Càng gian khổ => càng căm thù => tạo thành ý chí + nhờ tâm hồn lãng mạn giúp người lính vẫn sống, vẫn tồn tại trong đạn bom khắc nghiệt.

b/ 4 câu sau:

- “*Chiến trường...đời xanh*”: thái độ dứt khoát ra đi với tất cả ý thức trách nhiệm, không tính toán, sẵn sàng hiến dâng tuổi thanh xuân cho đất nước.

- “*mồ viễn xứ*”, “*áo bào thay chiếu*”: từ Hán Việt: nắm mồ của người chiến sĩ trở thành mộ chí tôn nghiêm.

“*áo bào*”: cái chết sang trọng.

- Cái bi nâng lên thành hùng tráng bởi lí tưởng của người nằm xuống. Cái chết bi hùng, có bi nhưng không lụy.

- Sông Mã: gợi điển tích Kinh Kha → khí khái của người lính. Cái chết đậm chất sử thi bi hùng bởi tiếng gầm của sông Mã.

* Cả đoạn thơ là cảm hứng bi tráng về cuộc đời chiến đấu gian khổ, tư tưởng lạc quan và sự hi sinh gian khổ, anh dũng của người lính.

4. Đoạn 4: Lời thề gắn bó với Tây Tiến và đồng đội

- “Ai lên Tây Tiến mùa xuân ấy ...” => thời điểm mơ mộng, hào hùng, một đi không trở lại.
- Câu kết “ Hồn về Sầm Nứa chẳng về xuôi” thể hiện tinh thần “ một đi không trở lại” => Gọi không khí một thời đại ra đi kháng chiến “thà chết chứ lui” của tuổi trẻ VN trong cuộc đấu tranh giải phóng dân tộc,

III. Tổng kết:

1/ Nghệ thuật:

- Cảm hứng và bút pháp lãng mạn.
- Cách sử dụng ngôn từ đặc sắc: các từ chỉ địa danh, từ tượng hình, từ Hán Việt,...
- Kết hợp chặt chẽ và chất họa.

2) Ý nghĩa văn bản :

Bài thơ đã khắc họa thành công hình tượng người lính Tây Tiến trên nền cảnh núi rừng miền Tây hùng vĩ, dữ dội. Hình tượng người lính Tây Tiến mang vẻ đẹp lãng mạn, đậm chất bi tráng sẽ luôn đồng hành trong trái tim và trí óc mỗi chúng ta.

IV. Luyện tập: Anh/Chị hãy lập dàn ý cho đề sau:

Phân tích đoạn thơ sau trong bài thơ *Tây Tiến* của Quang Dũng

*Sông Mã xa rồi Tây Tiến ơi !
Nhớ về rừng núi nhớ chơi vơi
Sài Khao sương lấp đoàn quân mỏi
Mường Lát hoa về trong đêm hơi
Dốc lên khúc khuỷu dốc thăm thẳm
Heo hút cồn mây, súng ngửi trời
Ngàn thước lên cao ngàn thước xuống
Nhà ai Pha Luông mưa xa khơi
Anh bạn dãi dầu không bước nữa
Gục lên súng mũ bỏ quên đời !
Chiều chiều oai linh thác gầm thét
Đêm đêm Mường Hịch cọp trêu người
Nhớ ôi Tây Tiến cơm lên khói
Mai Châu mùa em thơm nếp xôi.*

